MIESIĘCZNIK HERALDYCZNY

WYDAWANY PRZEZ ODDZIAŁ WARSZ. POLSKIEGO TOW. HERALDYCZNEGO

Nr. 4. Warszawa, Kwiecień 1939. Rok XVIII.

Organ Polskiego Towarzystwa Heraldycznego.
Składka członkowska 24 zł. rocznie.
Nowi członkowie wpłacają ponadto 5 zł. wpisowego.
Sprawy przyjęcia nowych członków załatwia Skarbnik tel. 8-05-22.

Konto P. K. O. № 21.621 Oddział Warszawski P. T. H.
Konto P. K. O. № 153.091 Oddział Lwowski P. T. H.
Korespondencję i artykuły nadsyłać pod adresem:
Tow. Heraldyczne, Bibl. Ord. Krasińskich, Okólnik 9.
Rękopisów niezastrzeżonych Redakcja nie zwraca.

(W RAZIE PRZEWIDZIANEJ ODPOWIEDZI, ZAŁĄCZYĆ DO LISTU ZNACZEK POCZTOWY).

Wykaz wywodów szlachectwa na Litwie

przeważnie z lat 1773 — 1799.

Ciąg dalszy.

Bartoszewski 12575, 1218 (g. now. 1791 — 2) h. Zadora.
Baryczko 14977, 845 (z. sz. 1789) h. (Baryczko) gen.
Baryśnik 175, 453 (tryb. 1786 — 7) h. Baryczko.
Batraniec 4249, 611 (z. wil. 1798) h. Gozdawa.
Bączkowski 12575, 1204 (g. now. 1791 — 2) h. Gozdawa.
Bąkowski 13931, 579 (g. wił. 1774 — 5) — 14210, 847 (z. wił. 1778 — 80).
Bedlewicz 12577, 1387 (g. now. 1797 — 8) h. Korczak gen.
Beynarowicz (zob. Boynarowicz) 4248, 618,619 (z. wil. 1797) — 6353, 981,985 (z. osz. 1768 — 87) — 15169, 1079 (z. tel. 1797) 1589 r. — 15425, 689 (z. br. 1795) 1589 r. — 15426, 13, 14 (z. br. 1796 — 7) gen. — 15428, 25 (z. br. 1798) 1589 r. — 15429, 575 (z. br. 1799) Beynar.
Beniuszewicz 14988, 446 (z. sz. 1798) h. Pobóg gen.—15171, 397 (z. tel. 1799).
Berecki 15550, 454 (z. sm. 1774).
Bereśniewicz 12834, 82 (z. now. 1798).
Berliński 13546, 85,87 (z. bob. 1798).
Berłło 11844, 295 (g. miń. 1784).
Bernacki 14568, 423 (g. ros. 1783 — 4).
Bernatowicz 13346, 310 (z. sł. 1797—9) 1640 r. — 13517, 14 (z. bor. 1799—1802).
Berżyński 14805, 1347 (z. ros. 1797).
Bęklewski 7023, 631 (g. brz. 1787 — 8) — 11244, 3 (g. pr. 1798 — 9) — 13234 1122 (z. piń. 1785 — 6).

Białkowski 14211, 833 (z. wił. 1781—2).
Białostocki 13231, 1164 (z. piń. 1775—8).
Białowiecki 12430, 333, 334 (z. moz. 1797—8) h. Jelita, at.
Biały 5643, 162 (z. lidz. 1798—1802).
Bibersztеyn zob. Żarnowski.
Bichowiec 12369, 86 (g. moz. 1786—8) h. Mogiła at.
Bichowski 14988, 530 (z. sz. 1798).
Biczewski 12577, 836 (g. now. 1797—8).
Biedunkowicz 6400, 769 (gr. zaw. 1796—1802).
Bielak 12815, 42, 44, 45 (z. now. 1778).
Bielawski 69, 3 (tryb. 1720) gen. — 5642, 1126 (z. lidz. 1796—7) h. Jastrzębiec at. — 11222, 169 (z. pr. 1796—1803) — 11854, 145 (g. miń. 1795) — 12371, 27 (g. moz. 1793—5) h. Jelita at. — 15291, 93 (z. up. 1798).
Bielenkiewicz 12577, 770 (g. now. 1797—8).
Biel(l)ewicz (zob. Rodziewicz) 5375, 1213 (g. lidz. 1786—91) — 14210, 780 (z. wił. 1778—80).
Bielinowicz 12080, 629 (z. miń. 1797).
Bieliński 5373, 241 (g. lidz. 1776—82) — 15429, 16 (z. br. 1798).
Bielkiewicz 6595, 14(9), 119 (g. gr. 1771—2) h. Weselini—12575, 156 (g. now. 1791—2)—13596, 253 (g. słr. 1793—4)—13720, 607(680) (g. kow. 1784) 1715 r.
Bielski 5920, 887 (g. tr. 1795—1806) — 13597, 144 (g. słr. 1795—6) 1639 r. — 14986, 313 (z. sz. 1796) gen. — 15425, 350, 351 (1760 r.) 436, 726 (z. br. 1795) h. Wieruszowa gen. — 15429, 115 (z. br. 1799).
Bielukowicz 7891, 631 (g. sł. 1797—8).
Bieniasz 12577, 783 (g. now. 1797—8).
Bieniaszewicz, zob. Hurławski.
Bienkiewicz 5374, 212, (g. lidz. 1783—5) — 5917, 510 (g. troc. 1752—1777) 1769 r.
Bieniuszewicz 10663, 469 (g. woł. 1797—8) 1770 r.
Bienko 5377, 1040 (g. lidz. 1797—1800).
Biernacki 179, 304 (tryb. 1788—9) — 4248, 576 (z. wil. 1797) h. Poraj.
Bierżański 4249, 763 (z. wil. 1798)—5920, 883 (g. tr. 1795—1806) h. Korczak d. wyw.
Bijejko 14988, 574, 586 (z. sz. 1798).
Bijewski 14990, 214 (z. sz. 1799) h. Jastrzębiec d. wyw.
Bilewicz, zob. Stankiewicz.
Bilinowicz 15490, 418 (g. or. 1793—5).
Biliński 14217, 338, 340 (z. wił. 1788) i Byliński Tarasowicz (Sambor) — 14988, 373 (z. sz. 1798).
Bilkiewicz 13803, 53 (z. kow. 1783—4) 1715 r.
Billewicz 13939, 62 (g. wił. 1786) — 14209, 99 (z. wil. 1776—7).
Bilmin 6355, 1599 (z. osz. 1795—9).
Birkl-Sabas 13804, 876 (z. kow. 1785—6).
Bispink 10662, 560 (g. woł. 1797—9) 1609 r. (ces. Rudolf).
Biszewski 14987, 2907 (z. sz. 1797).
Biwił 13727, 626 (g. kow. 1797).
Bliskowski, Dąbkowicz 6115, 950 (z. tr. 1798—1804).

Boniej 13608, 249 (z. rz. 1785 — 6).
Boniewicz 15291, 38 (z. up. 1798).
Boratyński 15426, 508 (z. br. 1796 — 7).
Bordziłowski 15290, 682 (z. up. 1797) Harbuz (ros.) - 15291, 249 (z. up. 1798).
Borkowski 12074, 563 (1634 r., aut.?), 569 (z. mиń. 1792) h. Junosza — 13482, 251 (z. słr. 1792) h. Junosza — 13483, 984 (z. słr. 1793 — 5) 1634 r. — 13596, 413 (g. słr. 1793 — 4) h. Junosza — 15169, 1453 (z. tel. 1797) — 15426, 23, 25, 27 (fals. Stef. Bat.) (z. br. 1796 — 7) h. Junosza, gen.
Borodzicz 5377, 703 (g. lidz. 1797 — 1800) h. Brodzicz d. wyw. — 12826, 553 (z. now. 1791) — 15220, 1142 (g. up. 1772 — 4).
Borowik 11839, 313 (g. miń. 1779).
Borowski 5371, 381 (g. lidz. 1710) — 1744 Brańsk 1714 r. — 12074, 127 (z. miń. 1793) — 13517, 601 (z. bor. 1799 — 1802) — 13937, 26 (g. wił. 1784) h. Gryf at. — 14215, 466 (z. wił. 1786) Skarbek h. Abdank at. — 14792, 250 (z. ros. 1786).
Bortkiewicz (zob. Leszkowski) 5920, 796 (g. tr. 1795 — 1806) — 13726, 344 (g. now 1795 — 6) — 14573, 232 (g. ros. 1798 — 9) — 14813, 475 (g. sz. 1777) — 15427, 471 (z. br. 1797).
Bortnowski 11223, 602, 604 (z. pr. 1797) — 15490, 20 (g. or. 1793 — 5).
Bortnowski Jaroszewicz 6813, 434 (z. gr. 1783 — 4) gen.
Borucki 13803, 184 (z. kow. 1783 — 4).
Borusewicz 14988, 725 (z. sz. 1798) h. Kolumna at.
Boryczewski 13240, 759 (z. piń. 1797 — 9).
Borysewicz (Borysowicz) 187, 457 (1569 r. fals.), 460, 461 (tryb. 1795 — 7) Prostwiło — 12827, 206 (z. now. 1792) 1569 r. — 12832, 907 (1569 r.), 910 (z. now. 1796) 12833, 110 (z. now. 1797).
Borysowski 15292, 401 (z. up. 1799).
Borzdziłowski 14573, 568 (g. ros. 1798 — 9).
Borzymowski 12814, 253 (g. now. 1777) 1723 r.
Botowicz 14566, 385 (g. ros. 1777 — 9).
Botwina 6816, 411 (z. gr. 1787).
Bożewicz (Bayżewicz) 4243, 1137 (z. wil. 1796) h. Lubicz.
Brayczewski 7363, 1353 (z. br. 1797) Halicz 1782 r.
Brancewicz 4227, 484 (z. wil. 1784) — 4248, 550 (z. wil. 1797) h. (Brant) — 5642, 1434, 1586 Broncewicz (z. lidz. 1796 — 7) — 5643, 768 (z. lidz. 1798 — 1802).
Branowicki (Branowicz) 12819, 858 (z. now. 1782) 1562 r. — 13483, 306 (z. słr. 1793 — 5) 1562 r. (interpol.).
Bratkowski 12430, 725 (z. moz. 1797 — 8). — 14990, 456 (z. sz. 1799).
Bratski 13483, 257 (z. słr. 1793 — 5).
Breywiński 15281, 519 (z. up. 1788).
Bręcewicz 15170, 940 (z. tel. 1798 — 9).
Brodowski 4249, 540 (z. wil. 1798) h. Wieniawa — 5643, 241 (z. lidz. 1798 — 1802) — 12826, 220 (z. now. 1791).
Brodziński 7026, 81, 499 (g. brz. 1798 — 9) h. Brodzicz d. wyw.
Bronisz 14988, 60 (z. sz. 1798).
Broniewicz 12578, 310 (g. now. 1797 — 8).
Broniewski 6354, 470 (z. osz. 1787 — 96) 13940, 987 (g. wil. 1787 — 8) z Bezdzieża gen.

Bronikowski 12575, 1220 (g. now. 1791 — 2) h. Osęka.
Broniuszyc, zob. Recki.
Broński 12080, 204 (z. miń. 1797).
Brożowski 15220, 550 (g. up. 1772 — 4).
Brujewicz 13440, 201 (z. ih. 1799).
Brużewicz 14572, 1272 (g. ros. 1795 — 7).
Bryczko 15169, 1616 (z. tel. 1797).
Brytwicz 13347, 90 (z. sł. 1799).
Brzeziński 183, 322 (tryb. 1790 — 1) h. Lubicz gen. — 4810, 1691 (g. wil. 1798) h. Doliwa gen. — 5635, 1157 (z. lidz. 1785 — 7) — 11225, 626 (z. pr. 1799 — 1803) — 12430, 285 (z. moz. 1797 — 8) — 14227, 289 (z. wił. 1797) h. Doliwa gen. 14990, 488 (z. sz. 1799).
Brzozowiecki, zob. Odyniec
Brzozowski 7364, 1423 (z. brz. 1798—9) — 14831, 708 (g. sz. 1799) — 14989, 825 (z. sz. 1798) — 15292, 401 (z. up. 1799).
Bucewicz 14823, 693 (g. sz. 1785 — 6) — 14824, 146 (g. sz. 1787) 1615 r. — 15151, 269 (g. tel. 1797) — 15152, 923 (g. tel. 1798) h. at.
Buczkiewicz 15170, 288 (z. tel. 1798 — 9).
Buczyński 4810, 1864, 1868 (g. wil. 1788) h. Strzemię, gen. — 6114, 26 (z. tr. 1793 — 7) — 15286, 38 (z. up. 1793).
Budaszewski 12368, 1161 (g. moz. 1783—5) h. (Abdank) at. — 12369, 88 (g. moz. 1786 — 8) h. Paparona at.
Budkiewicz (zob. Butkiewicz) 4243, 1093 (z. wil. 1796) — 4249, 132 (z. wil. 1798) h. Trzaska — 6432, 190 (z. zaw. 1797 — 9) — 14208, 607, 669 (g. wił. 1774 — 5) h. „Jastrząb“ at.
Budkowski 5642, 1295 (z. lidz. 1796 -- 7).
Budny 13084, 194 (g. piń. 1779).
Budrewicz 4251, 1099 (z. wil. 1798 — 9) h. Strzemię at. — 5643, 19 (z. lidz. 1798 — 1802) — 14989, 729 (z. sz. 1798) — 15419, 993, 995 (z. br. 1787) h. Topór d. wyw. 1778 r.
Budryk 15151, 520 (g. tel. 1797).
Budziński 14988, 52 (z. sz. 1798) — 15151, 509 (g. tel. 1797).
Budziński Dawidowski 13802, 2 (z. kow. 1781 — 2).
Bugielski 6115, 1421 (z. tr. 1798 -- 1804).
Buyko 4806, 133 (g. wil. 1791 — 2) — 12833, 848 (z. now. 1797).
Buynicki 4232, 2353 (z. wil. 1788) — 11841, 568 (g. miń. 1781) — 13516, 197, (z. bor. 1797 — 8).
Buyniewicz 12833, 1400 (z. now. 1797).
Buynowski 12559, 952 (g. now. 1772 — 4) — 13809, 1794 (z. kow. 1795 — 7) gen.
Buywan 14216, 44 (z. wił. 1787).
Buywen 4251, 21 (z. wil. 1798 — 9) — z Buyna h. Ślepowron at.
Buywid 4245, 233 (z. wil. 1796 — 1805) — 15170, 203 (z. tel. 1798 — 9).
Bukaty 15275, 515 (z. up. 1782) gen.
Bukont 15151, 512 (g. tel. 1797).
Bukowski 4239, 655 (z. wil. 1794) h. Jednorożec at. — 4241, 406 (z. wil. 1795) gen. — 12824, 743 (z. now. 1787 — 8) — 12832, 70 (z. now. 1796) 1763 r. — 14987, 213, 217 (1664 r.) (z. rz. 1797) gen.

Bulewicz 4248, 712, 713 (z. wil. 1797) h. Mogiła, gen.

Bułhak 7025, 103 (g. brz. 1795—7) — 13392, 797 (g. rz. 1779—1786) — 13516, 313 (z. bor. 1797—8) — 13546, 314, 318 (z. bob. 1798) d. wyw. 1776 r.

Bułharowski 4233, 1441 (z. wil. 1789) — 4248, 580 (z. wil. 1797).

Bułharyn 11223, 206 (z. pr. 1797).

Burbekl 14228, 423 (z. wił. 1798).

Burdynowski 15419, 963 (z. br. 1787).

Burnecki 14806, 1333 (z. ros. 1798) h. Bończa d. wyw.

Burneyko 5920, 783 (g. tr. 1795—1806) — 14806, 1359 (z. ros. 1798) h. Gryf d. wyw. — 15152, 256 (320) (g. tel. 1798) h. Gryf at.

Bury 15425, 452 (z. br. 1795).

Burzyński 13240, 288, 1200 (z. piń. 1797—9) — 14988, 269 (z. sz. 1798).

Buszman 15168, 761 (611) (z. tel. 1796).

Buszyński 15226, 573 (g. up. 1798).

Butkiewicz 13729, 41 (g. kow. 1798—9)—14565, 37 (g. ros. 1774—6) 1766 r.— 14966, 374 (z. sz. 1778) — 15291, 184 (z. up. 1798).

Butkiewicz Strzałka 12833, 59 (z. now. 1797) h. Jastrzębiec at.

Butler 14226, 629 (z. wił. 1797) (Mitawa).

Butrymowicz 6108, 919 (z. tr. 1754 — 81) — 12369, 222 (g. now. 1786 — 8) h. Ślepowron at.

Butwiłło 14989, 1027 (z. sz. 1798) — 15151, 579 (g. tel. 1797) h. (Bernatowicz) at.

Buwkiewicz 15226, 341, 345 (g. up. 1798).

Bużyński 15425, 220, 370 (z. br. 1795) gen. h. Bażeński — 15426, 156 (z. br. 1796 — 7) gen. — 15427, 4 (z. br. 1797) gen.

Bychowiec, zob. Bichowiec.

Bykowski 15425, 482 — 8, 502 (z. br. 1795) h. Gryf, gen.

Bylewicz[55] 14224, 186 (106) (z. wił. 1795).

Byliński (zob. Biliński) 5371, 400 (z. lidz. 1710 — 1744) 1715 r. — 5632, 78 (z. lidz. 1778 — 80) — 5643, 755 (z. lidz. 1798 — 1802) — 5920, 768 (g. tr. 1796 — 1806) — 12083, 782 (z. miń. 1799).

Cedroński 5377, 1046 (g. lidz. 1798 — 1800).

Ceraski 15290, 343 (z. up. 1797).

Chalecki 125, 245 (tryb. 1758 — 9) gen. — 134, 334 (tryb. 1763) gen. — 6809, 658 (z. gr. 1772 — 5) gen.

Chamski 6115, 1467 (z. tr. 1798 — 1804) h. Gryf d. wyw.

Charczewski 13609, 135 (z. rz. 1787) h. at. (Małor.).

Charewicz 175, 444 (tryb. 1786 — 7) h. Śreniawa. — 4231, 2110 (z. wil. 1787) gen. — 4250, 537 (z. wil. 1798).

Chibowski 15291, 94 (z. up. 1798).

Chmara zob. Tenczyło.

Chmielewski 6354, 424, 1169 (z. osz. 1787 — 1796) — 14989, 993 (z. sz. 1798) — 15428, 201, 218 (z. br. 1798) Chmielowski.

Chmołowski 13515, 95 (z. bor. 1795 — 7).

Chocianowicz 11837, 524 (g. miń. 1771 — 5) gen.

Chocianowski 13596, 322 (g. słr. 1793 — 4) h. Szeliga.

---

[55] Również: Balewicz, Balicz, Bielewicz, Bilewicz.

Chodasewicz 11854, 362 (g. miń. 1795) — 12070, 407 (z. miń. 1788) — 15525, 661 (z. or. 1793 — 5).

Chodkiewicz 13517, 691 (z. bor. 1799 — 1802) h. Kościesza gen.

Chodorowicz 187, 457, (tr. 1795 — 7) 1569 r. fals. — 12577, 725,726 (z. now. 1797 — 8) h. Korczak, at. — 12827, 236 z. now. 1792) 1569 r. fals. — 12832, 907 (z. now. 1796) 1569 r. fals.

Chodykiewicz 14776, 97 (z. ros. 1774) — 15415, 87, 91, 95, 102 (z. br. 1783) h. Junosza d. wyw. 1775 r.

Choynowski 4810, 211 (g. wil. 1798).

Chomiński Chomont(o) 12067, 393 (z. miń. 1785, 1787) gen. — 15484, 269 (g. or. 1785) gen.

Chomontowski 13805, 593 (z. now. 1787—8) h. at. — 14569, 54 (g. ros. 1785—7) Chomątowski.

Choromański 15169, 1400 (z. tel. 1797) h. Lubicz at.

Chorostowicki 4249, 543 (z. wil. 1798) h. Ostoja.

Choroszcza 13727, 610 (g. now. 1797) d. wyw. 1773 r.

Choroszewski 12426, 511 (z. moz. 1777 — 92).

Choszczyc 13810, 115 (z. kow. 1798 — 1801).

Chotkowski 13516, 385 (z. bor. 1797 — 8).

Chreptowicz 6817, 97 (z. gr. 1788).

Chropicki 14990, 560 (z. sz. 1799).

Chrucki 13516, 465 (z. bor. 1797 — 8).

Chrypcewicz 13727, 780 (g. kow. 1797).

Chrzanowski 7891, 322 (g. sł. 1797 — 8) Nowina Złotogoleńczyk, gen.

Chrzczonowicz 13729, 11 (g. kow. 1798 — 9) — 13946, 326 (g. wił. 1798).

Chudziński 12369, 91 (g. moz. 1786 — 8) h. Cholewa at.

Chwiedkiewicz 13516, 246 (z. bor. 1797 — 8).

Chwedkowicz 12368, 1160 (g. moz. 1783 — 5).

Cichowski 12564, 243 (g. now. 1780) — 14830, 1384 (g. sz. 1797) — 14831, 85 (g. sz. 1798) gen.

Cidzik (zob. Cydzik) 6595, 48 (g. gr. 1771 — 2).

Ciechanowicz 173, 293 (tryb. 1785 — 6) — 4248, 521 (z. wil. 1797) h. Mogiła — 7889, 966 (g. sł. 1789 — 90) h. Nałęcz — 12827, 224 (z. now. 1792) h. Nałęcz gen. — 12832, 1026 (z. now. 1796) — 13614, 423 (z. rz. 1791).

Ciecierski 12834, 189, 191 (z. now. 1798) h. Ślepowron gen.

Cielewicz 15413, 883 (z. br. 1780 — 1).

Cielica 160, 258 (tryb. 1779) — 6234, 392 (gr. osz. 1772 — 91).

Ciemnołoński 13240, 1461 (z. piń. 1797 — 9).

Cierpiński 5920, 1108 (g. tr. 1795 — 1806) h. Poraj d. wyw.

Cimochowicz 13516, 216 (z. bor. 1797 — 8).

Ciński 15170, 104, 112 (z. tel. 1798 — 9).

Ciołko Połgui(e)n 12369, 1048 (g. moz. 1786 — 8) h. Brodzicz at.

Ciszkiewicz 6354, 1171 (z. osz. 1787 — 97) — 13483, 1023 (z. słr. 1793 — 5) h. „Trzy trąby“ 1758 r. aut.? — 13596, 266 (g. słr. 1793 — 4) — 14207, 627 z. wił.) 1771 — 3).

Ciuński 15427, 298, 300, 303 (z. br. 1797) gen.

c. d. n. *Henryk Łowmiański.*

Rola polityczna panów z Kurozwęk w XIV wieku.

Ciąg dalszy.

III

Kiedy po śmierci biskupa Florjana zwołano kapitułę dla obioru nowego pasterza, drogą kompromisu, jak mówi Janko,[1] został Zawisza obrany biskupem dn. 4 marca 1380 r. Zatwierdzony 25 marca w Kaliszu[2] przez arcyb. Janusza,[3] oczekiwał tylko potwierdzenia papieskiego.

Sam do Rzymu nie pojechał, wysyłając tam w swojem imieniu Świętosława,[4] doktora dekretów i Dziersława,[5] prepozyta krakowskiego i wiślickiego. Przez nich otrzymał Zawisza zatwierdzenie papieskie[6] oraz list do kardynała Dymitra[7] arcyb. strygońskiego z poleceniem udzielenia mu konsekracji. Po Wielkiejnocy udał się nowoobrany biskup na Węgry, aby podziękować swej protektorce Elżbiecie i królowi; tutaj w Ostrzyhomiu otrzymał z rąk Dymitra sakrę biskupią.

Archidjakon gnieźnieński[8] opowiada, że powróciwszy do Krakowa, Zawisza wydał olbrzymie sumy na uroczyste odprawienie swojej pierwszej mszy i narzeka na to, że biskup wcale nie zmienił gorszącego życia, ciągnąc ze swego stanowiska jedynie bogactwa i dochody. Wpływ jego wzrósł jeszcze bardziej i według słów Janka, wyprosił on dla ojca swego Dobiesława kasztelanję krakowską, opróżnioną po śmierci Jana z Melsztyna. Nominacja nowego kasztelana dokonała się między styczniem, a marcem 1381 r.,[9] gdyż na zjeździe budzińskim występuje już Dobiesław, jako najwyższy w kraju dostojnik świecki.[10]

Śmierć królowej Elżbiety nie zmieniła coprawda faktycznego stanu rzeczy, ale król znalazł się w sytuacji, kiedy musiał istniejący stan rzeczy oficjalnie i prawnie zatwierdzić. Zwołał tedy zjazd panów do Budy dla ustalenia lepszego ładu w królestwie.[11] Zjechali się licznie panowie małopolscy na czele z kasztelanem i biskupem krakowskim. Długo, bo aż kilkanaście dni, trwały narady.[12] Nakoniec, na wniosek niektórych panów rady, mimo sprzeciwu większości, postanowiono oddać rząd namiestniczy i władzę biskupowi Zawiszy, kasztelanowi Dobiesławowi i staroście krakowskiemu, a wojewodzie kaliskiemu Sędziwojowi z Szubina.

Mieli oni ustalić porządek w państwie, poskromić wichrzycieli i sprawować sądy. Do nowomianowanych wielkorządców odesłał król Ludwik te osoby, które ze skargami przybyły aż do Budy. Tyle Janko.[13] Ale Długosz, który za nim wszystko powtarza, dodaje nowy, a bardzo ważny szczegół,[14] że król udzielił Zawiszy władzy mianowania i rozdawania według własnej woli urzędów, za wyjątkiem kasztelanji i województwa krakowskiego. Potwierdzają ten przekaz i katalogi biskupów krakowskich.[15] Prof. Dąbrowski[16] ustalił, że wielkorządców było więcej niż trzech, bo aż pięciu. Wchodzili w ich skład nowy kanclerz Jan

---

[1] Mon. Pol. Hist. II, 711. *Długosz:* III, 388. Mon. Pol. Hist. II, 816. Ibid. III, 81. Ibid. III, 370. [2] Mon. Pol. Hist. II, 711. [3] Stosunki Janusza z Zawiszą nie były najgorsze, mimo że należeli do dwu różnych obozów politycznych, potwierdził go arcybiskup bez żadnej zwłoki. [4] *Theiner:* Mon Hung., str. 160. Imię jego podane błędnie Venceslaus zamiast Sventoslaus (Kod. Kat. krak. II, nr. 307, 309, 311, 328). [5] *Theiner:* Mon. Hung. II, 160. [6] *Theiner:* Monum. Pol. et Lith. I, 751. [7] *Theiner:* Mon. Hung. II, 160. [8] Mon. Pol. Hist. II, str. 711, III, 81, 370. *Długosz:* III, 388. [9] Mon. Pol. Hist. II, 712. *Janko* pisze o tem, jako o zdarzeniu zaszłem już po śmierci królowej Elżbiety. [10] Rocznik krakowski, t. VIII, 70. [11] Mon. Pol. Hist. II, 690. [12] Ibid. 691. *Długosz:* III, 389. [13] Mon. Pol. Hist. II, 691. [14] *Długosz:* III, 389. [15] Mon. Pol. Hist. III, 370. [16] *Dąbrowski:* Ostatnie lata, 387 — 388.

Radlica, później przez Janka [17] wspomniany, oraz starosta wielkopolski Domarat z Pierzchna, wymieniony na dokumencie z dn. 14 lipca 1381 r.[18]

Stanowisko Zawiszy wyróżniało go jednak z pośród grona reszty wielkorządców. I Długosz i katalogi biskupów wspominają o tem, że zakres jego władzy był większy,[19] że tylko Zawiszy przyznał król prawo rozdawania dostojeństw. Janko[20] zaś podkreśla, że biskup postarał się u króla Ludwika, aby ten oddał mu rządy w swojem zastępstwie, i od tej pory zwać się począł „vicarius regni". Czterem wielkorządcom nie wolno było bez Zawiszy o niczem decydować. Był więc biskup krakowski „supremus consiliarius" [21] króla, właściwym zastępcą i namiestnikiem Ludwika, który rządzić miał Polską z pomocą dodanej mu do boku rady z kilku magnatów.[22] Kurozwęccy stanęli u szczytu potęgi. Jeden, Zawisza, zajmował w tym „rządzie o wybitnie oligarchicznych cechach" [23] stanowisko decydujące, drugi, kasztelan Dobiesław, był w całem gronie najstarszy wiekiem i najgodniejszy urzędem. Wszystko to świadczy, jak bardzo cenił Ludwik Kurozwęckich, a przedewszystkiem biskupa krakowskiego, jeżeli oddawał mu prawie bez zastrzeżeń władzę w Polsce. Jego dotychczasowe stanowisko i wielka zręczność kazały przypuszczać królowi, że i teraz poradzi sobie Zawisza w trudnej sytuacji, jaka wytworzyła się w Polsce. Niepokoić musiało Ludwika, prócz wzrastającego zamętu w Wielkopolsce, stanowisko młodego Semka mazowieckiego. Zawiszy powierzył król trudną sprawę załagodzenia stosunków i, o ile to będzie możliwe, zjednania młodego Piasta. W ten sposób wytłómaczyć sobie też możemy pożyczkę pieniężną,[24] jakiej udzielił Semkowi biskup krakowski. Zważywszy, że książę mazowiecki niebardzo ufnie mógł spoglądać na najbliższego doradcę Ludwikowego, znowu podziwiać musimy zręczność i talent dyplomatyczny Zawiszy, który przez pożyczkę stu kop groszy chciał wejść z Semkiem w bliższe stosunki. Możliwe, że przyszedł mu z pomocą przyjaciel, oddawna pozostający w dobrych stosunkach z mazowieckimi Piastami, biskup poznański Mikołaj z Kurnika.

Kwestją, która przedewszystkiem domagała się załatwienia, była, znowu na zjeździe budzińskim podniesiona, sprawa restytucji. Domagali się jej głównie Wielkopolanie, a Ludwik odesłał ich do wielkorządców, którzy mieli wszystkie skargi rozpatrzyć. Pod koniec marca wrócili już prawdopodobnie nowi rządcy królestwa do kraju i rozpoczęli przygotowania do zamierzonego objazdu Wielkopolski. Przedtem załatwili kilka spraw w dzielnicy małopolskiej. 30 kwietnia bawi Sędziwój z Szubina w towarzystwie kasztelana sądeckiego Krzesława z Chodowa w Rakowie,[25] gdzie zatwierdza granice tego miasta. Dobiesław[26] zaś przebywa w Krakowie, gdzie wraz z najprzedniejszymi panami Małopolski występuje jako świadek na dokumencie Andrzeja, podsędka ziemi krakowskiej.

W pierwszych dniach czerwca wyjechali wielkorządcy z Krakowa. Przez kilka dni bawią w Wiślicy, gdzie trzeciego i szóstego tego miesiąca potwierdzają pod imieniem Ludwika przywilej Sędziwoja z r. 1378 dla Hanka z Zakliczyna [27] i do-

[17] Mon. Pol. Hist. II, 697. [18] Kod. wkp. III, nr. 1793. [19] Między Długoszem a katalogami zachodzi różnica co do zasięgu władzy Zawiszy. Długosz rozciąga ją na całą Polskę, katalogi tylko na krakowskie i sandomierskie. Przyjmując przekaz Długosza, jako oparty na dokumencie (dziś zaginionym), za bezwzględnie prawdziwy, można przyjąć przekaz historyka o tem, że władza biskupa krakowskiego obejmowała cały kraj. [20] Mon. Pol. Hist. II, 712. [21] Kod. kat. krak. II, nr. 313. [22] *Dąbrowski:* Ostatnie lata, 389. [23] Ibid., 390. [24] Kod. kat. krak. II, nr. 310. [25] Kod. młp. I, nr. 352, 353. [26] Kod. mog., str. 125, nr. 136 (przypis). [27] Kod. młp. I, nr. 355.

kument dla Zawiszy[28] na kupno Pełczysk, uskutecznione jeszcze przez biskupa Florjana. Więcej śladów ich działalności na terenie Małopolski nie posiadamy, ale prawdopodobnie zabawili tam jeszcze do połowy tego miesiąca.[29]

Pod koniec czerwca są już wielkorządcy Dobiesław kasztelan krakowski, Sędziwój z Szubina starosta, oraz następca Zawiszy na obu urzędach: Jan Radlica, archidjakon krakowski i kanclerz — na Kujawach.[30] Tutaj, jak twierdzi Janko,[31] udając, że mają władzę przywracania nieprawnie zabranych majątków, kazali sobie przedstawić skargi,[32] co publicznie ogłoszono na rynku w Brześciu. Stąd wyjechali do Kruszwicy, Strzelna i Mogilna. Pierwszego lipca byli już w Trzemesznie, a drugiego w Gnieźnie, skąd udali się do Poznania.[33] Tu potwierdzają dokumenty Przemysła[34] i Bolesława[35] dla klasztoru w Paradyżu, oraz przywilej Przemysła II z r. 1279 dla Borka.[36]

Były to sprawy drobne w porównaniu z wielką ilością skarg i petentów. Widocznie nie spodziewali się tego wielkorządcy i tem się tłómaczy zwlekanie i wodzenie za sobą skarżących z miasta do miasta. W końcu przybyli do Kalisza[37] i na coraz natarczywsze żądania wymiaru sprawiedliwości odpowiedzieli, że muszą czekać na biskupa Zawiszę, bez którego nie mieli prawa wydawania wyroków.[38] Wtedy, powiada Janko, zgromadzeni podnieśli jeszcze większe płacze i wyrzekania, a złorzecząc królowi i namiestnikom[39] rozjechali się do domów. Wkrótce wrócili do Małopolski i wielkorządcy. To jest właściwie wszystko,[40] co nam pozostało po tej szumnie zapowiedzianej podróży, podjętej celem wymierzenia sprawiedliwości.

Dwie inne sprawy mieli jeszcze wielkorządcy załatwić w Wielkopolsce: przeprowadzić ugodę z klerem w sprawie poradlnego i zlikwidować zatarg z Bartoszem z Wisenburga.[41] Układ z duchowieństwem został przygotowany przy pomocy Mikołaja z Kurnika, a dokładne informacje o sprawie Bartosza przesłano królowi. Najgorzej wypadła restytucyjna działalność wielkorządców, gdyż stanęła im na przeszkodzie nieobecność biskupa krakowskiego. W interesie króla nie leżał zwrot dużej ilości ziemi, którą zpowrotem do królewszczyzn przyłączył jego poprzednik.[42] I jakkolwiek duża bezsprzecznie była władza Zawiszy,[43] pozostawał jednak biskup, jako głowa wielkorządców — urzędnikiem królewskim, który dotychczas wszelkie plany Ludwikowe spełniał i realizował. Nie była wcale nieobecność Zawiszy spowodowana zajęciem się innemi sprawami, była to nieobecność celowa naskutek życzenia króla. W takiem oświetleniu zrozumiałe się stanie postępowanie biskupa Zawiszy i oczyści go z zarzutu niedbalstwa o sprawy państwa.

---

[28] Kod. kat. krak. II, nr. 312. Acta extera III, nr. 205. [29] Starod. prawa polsk. pomn. VIII nr. 698. Zapiska sądowa podaje wiadomość, że biskup krakowski nie mógł 20 czerwca przybyć na roki do Proszowic. [30] Mon. Pol. Hist. II, 697. [31] Ibid. *Długosz:* III, 392. [32] *Potkański:* Jeszcze sprawa restytucji, str. 51 uważa, że dotyczyły te skargi również starostów, a specjalnie chodziło tu o osobę znienawidzonego Domarata z Pierzchna. [33] Kod. wkp. III, nr. 1790. [34] Ibid. [35] Kod. wkp. III, nr. 1791. [36] Kod. wkp. III nr. 1792. [37] Mon. Pol. Hist. II, 697. Kod. wkp. III, nr. 1793. Wielkorządcy... quos pro expediendis nostris negotiis praedicti regni Poloniae deputavimus... wydają wyrok w sprawie Przybysława z Ptaszkowa. [38] Mon. Pol. Hist. II, 697. [39] Mon. Pol. Hist II, 698. [40] *Prochaska:* O dacie ugody małopolskiej Rozpr. Ak. Umiej. t. 39 i *Potkański:* Jeszcze sprawa restytucji. Rozpr. Ak. Umiejętn. t. 42 stwierdzają, że końcem sprawy restytucji był dopiero rok 1422 i 1430, kiedy szlachta wyjednała od Jagiełły znaczne ograniczenie konfiskaty, o której teraz miał stanowić nie król, lecz sąd. [41] *Dąbrowski:* Ostatnie lata, 392. [42] *Potkański:* Jeszcze sprawa restytucji. Rozpr. Ak. Umiej. t. 42, 49. [43] *Caro:* Geschichte Polens t. II, 421.

Ale zrozumiałe też będzie rozgoryczenie i niechęć wielkopolskiego społeczeństwa, które ponownie spotkał zawód ze strony króla. Janko[44] opowiada, że Zawisza ciągnął jedynie dochody i bogactwa ze swego biskupiego stanowiska. Ale gdy rzucimy okiem na niecałą dwuletnią działalność Zawiszy jako biskupa, sąd nasz wypadnie zupełnie odmiennie.

c. d. n. *F. Kronenberg.*

[44] Mon. Pol. Hist. II 703.

Kasztelan przemyski Andrzej Czuryło.

Andrzej Czuryło, herbu Korczak, był synem Andrzeja Czuryły podkomorzego halickiego, wnukiem Andrzeja podkomorzego przemyskiego a prawnukiem Jędrzeja Cyryla, dwojga imion, drugiego syna Aleksandra Iwona z Goraja (XIV w.).

Ów Jędrzej (Andreas, Andrzej) Cyryl dał, w drugiej połowie XIV wieku, nazwisko rodzinie. Brzmiało ono najpierw z ruska — Cyryl, potem, na początku XV wieku, otrzymało brzmienie spolszczone: Czurył, wreszcie — Czuryło, „których było mężów znacznie Rzeczypospolitej zasłużonych wiele“ — jak mówi Paprocki.

Kasztelan przemyski Andrzej Czuryło urodził się prawdopodobnie około r. 1460.

W roku 1494 umiera jego ojciec, podkomorzy halicki, po którym obejmuje przeszło trzydziestoletni Andrzej dobra rodzinne Stojanice (Stojańce), pod Przemyślem. O młodych latach przyszłego kasztelana przemyskiego nie udało się nam zebrać jakichkolwiek wiadomości. Z chwilą gdy występuje on, w roku śmierci ojca, na arenę spraw publicznych swego powiatu, jest dostatecznie przygotowany do sprawowania funkcji ziemiańskich i obywatelskich, skąd wnosić można, że odebrał odpowiednie swemu społecznemu i majątkowemu stanowisku — wyższe wykształcenie ówczesne. Z jego dalszej życiowej karjery wysnuć też można wniosek, iż nie był to zasiedziały ziemianin, lecz nie pozbawiony ambicji i zdolności działacz społeczny, zdolny do ponoszenia nawet wyższych, państwowych odpowiedzialności.

Wiadomo o nim, że z chwilą pierwszego wystąpienia publicznego, t. j. w chwili obejmowania majątków ojcowskich, był już Andrzej Czuryło bardzo zamożny. Oprócz rodzinnych dóbr Stojanic w powiecie przemyskim, odziedziczył bowiem, w tymże powiecie leżące, wsie: Rudołowice, Wykoczyce (Wykowice, Wykowce) i Rogoszno (Rogosze), a wkrótce miał jeszcze powiększyć liczbę swoich włości nowymi nabytkami, przez wzięcie w zastaw wsi królewskich Tyszowce, Mikulińce i Klątwy, także w powiecie przemyskim leżących. Zastaw ten doszedł do skutku dnia 19 czerwca 1494 roku, na skutek zobowiązania króla Jana Olbrachta. Zobowiązanie to miało na celu zagwarantowanie Andrzejowi Czuryle, należnych mu, 1000 czerwonych złotych ze skarbca królewskiego. Jak się okazuje, sumę tę król winien był jego zmarłemu ojcu, a nie mogąc jej zaraz, po zgonie podkomorzego halickiego, wypłacić jego synowi, oddał mu w zastaw, a następnie w stałą dzierżawę, powyższe dobra. Majątek przyszłego kasztelana przemyskiego wzrósł w ten sposób bardzo znacznie, a w kilka lat potem, w roku 1497, zaokrąglił się jeszcze przez wydzierżawienie młynów królewskich w Krośnie. Tej ostatniej dzierżawy, bardzo intratnej, odstąpił mu, za specjalnem zezwoleniem Jana Olbrachta, wyda-

nem w Nowym Mieście Korczynie, dnia 13 marca 1497 roku, starosta krakowski i sanocki, późniejszy wojewoda krakowski i hetman wielki koronny Mikołaj Kamieniecki.

W roku 1502 otrzymuje Andrzej Czuryło, jako znaczny już posesjonat, pierwszy swój urząd ziemski. Zostaje mianowicie stolnikiem przemyskim, a wkrótce potem widzimy go już na, dość wysokim w hierarchji urzędniczej, stanowisku burgrabiego zamku krakowskiego. Z tytułu posiadania zaś tego urzędu otrzymuje jeszcze urząd zarządcy żup solnych w Bochni. Król Aleksander nadając, w dwa lata później, 10 maja 1504 roku, w Toruniu pokojowcowi swemu Andrzejowi Trepce z Obrazowic, pewne dochody z żup bocheńskich, polecił tę sprawę Andrzejowi Czuryle, jako zarządcy bocheńskiemu.

W tym czasie bierze burgrabia krakowski Andrzej Czuryło w zastaw dzierżawę podatków i innych dochodów królewskich z miasta Krosna, od poprzedniego dzierżawcy tych dochodów, wymienionego już starosty krakowskiego Mikołaja Kamienieckiego. W roku 1515 odstępuje tę dzierżawę kasztelanowi i staroście sanockiemu Klemensowi Kamienieckiemu, za sumę 1000 czerwonych złotych.

Jednocześnie z dzierżawą dochodów krośnieńskich otrzymuje Andrzej Czuryło, w roku 1502, dzierżawę dóbr królewskich Niepołomice pod Krakowem, lecz wkrótce, bo już w roku następnym, jej się pozbywa. Za specjalnem zezwoleniem króla Aleksandra Jagiellończyka odstępuje mianowicie dzierżawy Niepołomic, „in certa summa“, Januszowi Świrczowskiemu, znanemu z późniejszych poselstw do Turcji za Zygmunta Starego kasztelanowi bieckiemu i staroście sandomierskiemu, a występującemu przy akcie z Czuryłą, w roku 1502, z tytułem królewskiego dworzanina.

Na sejmie piotrkowskim, w 1504 roku, Andrzej Czuryło ma osiągnąć nowe godności i urzędy. Oto otrzymuje on podkomorstwo przemyskie i królewską nominację na rządowego poborcę podatku „czopowe“ w całej ziemi przemyskiej na przeciąg jednego roku.

Na tymże sejmie, na prośbę Andrzeja Czuryły, król Aleksander mianuje dnia 10 lutego 1504 roku, specjalną komisję graniczną, do wyznaczenia spornej granicy pomiędzy dobrami Czuryły — Rudołowicami i Wykoczycami w ziemi przemyskiej, a dobrami królewskimi: miastem Mościska, oraz wsiami Laszki, Bunów i Sokola w tymże powiecie, należącemi do wojewody bełzkiego i starosty przemyskiego Stanisława Kmity z Wiśnicza, brata marszałka wielkiego koronnego, Piotra. W skład tej mianowanej przez króla komisji wchodzą: wojewoda ruski, hetman wielki koronny Jan Tarnowski, podkomorzy przemyski Stanisław z Rokitnicy, sędzia ziemski przemyski Jakób z Ciesaczyna i podsędek przemyski Rafał Próchnik.

W kilka lat później, 23 marca 1509 roku, na sejmie w Piotrkowie, król Zygmunt I zezwala Andrzejowi Czuryle na wykupienie całej tej dzierżawy królewskiej, przylegającej do dóbr rodowych Czuryłów, a mianowicie nietylko miasta Mościsk, lecz i folwarków okolicznych, od ówczesnych dzierżawczyń Katarzyny i Zofji sióstr Laskowskich. Dobra te dzierży Czuryło przez lat sześć, poczem, za nowem zezwoleniem królewskiem, odstępuje ich marszałkowi koronnemu Piotrowi Kmicie z Wiśnicza, za sumę 1476 czerwonych złotych.

11 lutego 1508 roku, w Krakowie, otrzymał Andrzej Czuryło specjalny przywilej królewski, mocą którego uprawniony był do pobierania osobnego podatku,

5 groszy, od każdego przejazdu kołowego przez jego wieś dziedziczną, Wykoczyce w powiecie przemyskim, a to z tego powodu, że własnym kosztem utrzymywał tam stale w dobrym stanie drogę „pośród błotnistej miejscowości“.

15 stycznia 1510 roku zostaje Andrzejowi Czuryle nadana szczytowa godność w jego karjerze ziemiańsko-urzędniczej — kasztelanja przemyska. Kasztelanję tę otrzymał on po Mikołaju Pileckim, który został kasztelanem wiślickim.

Już jako kasztelan przemyski otrzymał Czuryło, w roku 1510, na mocy osobnego królewskiego nadania, użytkowanie obszernych łąk „ex agris desertis”, przyległych do dóbr Mościska, a w roku następnym, 1511, dzierżawę wsi królewskiej Ozomla w powiecie przemyskim.

5 czerwca 1511 roku w Brześciu Litewskim król Zygmunt I wyznaczył kasztelana przemyskiego Andrzeja Czuryłę na członka komisji królewskiej mającej zająć się uregulowaniem zatargu granicznego pomiędzy Teodorem Mołdawczykiem, synem Waśki, dzierżawcą dóbr królewskich Hruszowce w powiecie przemyskim, a Dobiesławem Chmieleckim, właścicielem wsi Hniewnowicze. Do komisji, która miała ten spór załatwić, powołani zostali, oprócz Czuryły, wojewoda ruski Jan Odrowąż ze Sprowy, podkomorzy przemyski Stanisław Pilecki, sędzia ziemski przemyski Maciej Bobrzecki i podsędek przemyski Stanisław Komarnicki. Komisarze królewscy udali się gremjalnie na miejsce sporu i, dnia 19 sierpnia 1511 roku, „in loco granicierum“, sporządzili odpowiedni protokół, świadczący o sprawnym i sumiennym wywiązaniu się z powierzonego im zadania.

c. d. n. *Dr. Stanisław Brzeziński.*

Sprawozdania i Recenzje.

Hryniewiecki Bolesław: Michał Hieronim hr. Leszczyc-Sumiński i jego dzieło o rozwoju paproci. Kraków 1938, 2 nlb. + 24 i 9 rycin.

Znakomity nasz botanik, rektor B. Hryniewiecki, zajął się osobą i pochodzeniem Leszczyc-Sumińskiego, autora pracy „Zur Entwickelungsgeschichte der Farrnkraüter“ (Berlin 1848) znanej i cenionej przez botaników, gdyż w niej po raz pierwszy była odsłonięta tajemnica rozmnażania się paproci. Prof. Hryniewiecki zbadał archiwalnie, że Sumiński miał na imię Michał-Hieronim, choć podpisywał się „J. Graf Leszczyc-Sumiński“. Owo „J“ wprowadzało wszystkich w błąd co do osoby autora, oznaczało zaś „Jérôme“ (Hieronim). Był to wnuk ostatniego wojewody inowrocławskiego Piotra Sumińskiego († 1801), syn Jana Stanisława, majora w. pol., uczestnika kampanij napoleońskich, i Julii Józefy z Dąmbskich, kasztelanki inowrocławskiej. Studiował w Berlinie, w r. 1843 uzyskał tytuł hrabiowski od króla pruskiego, był szambelanem dworu i właścicielem dóbr na Pomorzu, umarł w r. 1898 w Tharandcie pod Droznem. Ożeniony z wdową von Recum z domu bar. Langsdorff, zmarł bezpotomnie. Autor zestawia wiadomości o Sumińskich h. Leszczyc i umieszcza tabliczkę genealogiczną potomków wspomnianego Piotra wojewody inowrocł. (str. 4—9). Znalazł też autor i zreprodukował nieznany obraz hr. Sumińskiego, który miał i talent malarski.

L. Białkowski.

Unruh Georg-Christoph v.: Ahnengemeinschaft des Feldherrn Ludendorff mit grossen Deutschen. Odbitka z „Deutsche Wissenschaftliche Zeitschrift für Polen“ zeszyt 34, Poznań 1938.

We fragmentarycznym wywodzie genealogicznym podaje autor niektóre połączenia genealogiczne znakomitego strategika niemieckiego

marszałka Ericha Ludendorffa, ur. 1866, zm. 1937. Uderzają nas w tym zestawieniu dwie rzeczy. Z jednej strony fakt, iż w żyłach człowieka, którego zarówno fizyczna jak i duchowa sylweta wydawały się być uosobieniem niemieckości, płynęła spora przymieszka polskiej krwi, a to po babce macierzystej Joannie Dziembowskiej zamężnej Fryderykowej von Tempelhoff i po jednej z macierzystych prababek Annie Ludwice Konstancji Żychlińskiej zamężnej Bogusławowej von Unruh, córce starosty Piotra Żychlińskiego (zm. 1697) i Sybilli Dönhoff. Z drugiej zaś strony ciekawym jest, iż zmarły feldmarszałek, aczkolwiek sam nie był pochodzenia szlacheckiego, ma wspólnych przodków ze wszystkimi niemal europejskimi domami panującymi przez Sybillę Małgorzatę Gerhardową Donhoffową, córkę Jana Chrystjana z Piastów śląskich, ks. lignickiego, i Doroty Sybilli kurfirstówny brandenburskiej. Nadto, w bliższych już pokoleniach, między przodkami Ericha Ludendorffa występują: Andrzej von Schlieben, Reichsfeldmarschall, zmarły w 1571 roku, Jan Jerzy, kurfirst brandenburski i Lorenz von Seydlitz, przodek zwycięzcy zpod Rossbachu.

Emil Bielecki.

W sprawie pochodzenia ś. p. Karola Chodkiewicza

powstańca śląskiego.

P. Felicja ze Steckich Chodkiewiczowa nadsyła list, który w całości publikujemy.

Redakcja.

Wielce Szanowny Panie Redaktorze.

Przed kilku miesiącami wyszło z druku nakładem Wojskowego Instytutu Naukowo-Oświatowego opowiadanie Ludwika Łakomego o kadecie Karolu Chodkiewiczu, poległym w bitwie z Niemcami pod Gogolinem 21 czerwca 1921 r. podczas trzeciego powstania śląskiego. Autor robi młodego bohatera potomkiem w prostej linii hetmana Jana Karola Chodkiewicza, skąd tytuł książki: „Orlę z hetmańskiego gniazda".

Schylając głęboko czoło przed każdym poświęceniem, każdym bohaterstwem, każdą kroplą krwi za Ojczyznę przelanej, uważam za swój obowiązek w interesie prawdy historycznej stwierdzić, że poległy na polu chwały pod Gogolinem kadet Chodkiewicz nie był ani potomkiem w linii prostej zwycięzcy z pod Kircholmu i Chocima, ani też nie pochodził z jego rodu. Autor słusznie nazywa bohaterskiego chłopca orlęciem, ale nie było to orlę z hetmańskiego gniazda.

Obaj synowie hetmana Jana Karola, Kazimierz i Hieronim jeszcze za życia ojca zmarli w wieku chłopięcym (lat 8 i 13): wielki hetman nie pozostawił potomstwa płci męskiej. W XVIII wieku ród Chodkiewiczów zaczął powoli wygasać, tak że w ostatnich latach tego stulecia z całego rodu pozostał jeden jedyny jego przedstawiciel Jan-Mikołaj-Ksawery Chodkiewicz, starosta żmudzki, ożeniony z Ludwiką z Rzewuskich, córką Wacława hetmana w. kor.; od tego Jana Mikołaja-Ksawerego starosty żmudzkiego (1738—1786) pochodzą w prostej linii żyjący obecnie członkowie rodu Chodkiewiczów, a mianowicie dzieci ś. p. męża mego Mieczysława († 1933) Krzysztof, Aleksandra i Adam Chodkiewiczowie, oraz córki stryja Mieczysława Karola († 1888) Maria z Chodkiewiczów Kossakowska z W. Brzostowicy w Grodzieńskiem i Anna z Chodkiewiczów Dowgiałłowa z Nowomalina na Wołyniu. Są to dziś j e d y n i przedstawiciele historycznego rodu Chodkiewiczów: po za nimi Chodkiewiczów z rodu, który wydał zwycięscę z pod Kircholmu i Chocima, n i e m a (por. pracę Zygmunta Luby-Radzimińskiego p. t. „Sprawa odrębnego pochodzenia Chodkiewiczów litewskich i białoruskich" w t. VIII Rocznika Tow. Heraldycznego we Lwowie i w osobnej odbitce 1928 r.).

Ś. p. Karol Chodkiewicz poległy na polu chwały pod Gogolinem do rodu, który wydał hetmana Jana Karola, nie należał. Nie zmniejsza to oczywiście Jego bohaterstwa, Jego poświęcenia, Jego zasługi przed Bogiem i Ojczyzną. Ród wielkiego hetmana byłby szczęśliwym i dumnym, gdyby Go mógł do swego grona zaliczyć. Niestety, stoi temu na przeszkodzie nieubłagana prawda historyczna.

Ostatnia uwaga. Autor opowiadania wyrządził krzywdę pamięci młodego bohatera, każąc mu przy każdej sposobności chełpić się pochodzeniem od wielkiego hetmana: robi to na czytelniku wrażenie niesmaczne i obniża w jego oczach świetlaną postać młodocianego bohatera. Poległy na polu chwały chłopiec-bohater niemógł stroić się w cudze pióra. Jego ofiarne życie i piękna śmierć przeczą temu stanowczo.

Łączę wyrazy poważania i szacunku.

Felicja Chodkiewiczowa.

Zagadnienia i Odpowiedzi.

Zagadnienie Nr. 295.

Rodzina Radoszewskich z Siemikowic używa przydomku *Boksa* (Boxa). Skąd ten przydomek pochodzi wzgl. w jaki sposób powstał i od kiedy rodzina ta zaczęła go używać?

J. O. P.

Zagadnienie Nr. 296.

Proszę o poinformowanie mnie, na jakiej podstawie rodzina Scipionów del Campo używa tytułu hrabiowskiego? *Jotaem.*

Odpowiedź na zagadnienie Nr. 282.

Królewicz Zygmunt Jagiellończyk (późniejszy Zygmunt I) ze związku pozamałżeńskiego z Katarzyną Telniczanką pozostawił dwoje dzieci: *Jana z ks. Litewskich*, biskupa wileńskiego, następnie poznańskiego (* 8.I.1499, † 18.II.1538) i *Reginę* (* ok. 1502, † 20.V.1526) zaślubioną Hieronimowi Szafrańcowi z Pieskowej Skały staroście chęcińskiemu. Z tego małżeństwa pozostały trzy córki: *Zuzanna, Anna* za Mikołajem Krezą rotmistrzem król. *i Katarzyna* za Andrzejem Jasieńskim.

Potomstwo naturalne królewskie stwierdzone jest źródłami współczesnemi. W źródłach tych niema jakiejkolwiek wzmianki o „Katarzynie", któraby poślubiła hr. de Montfort.

Beata ks. Ostrogska zrodzona była z Telniczanki w małżeństwie z Andrzejem Kościeleckim, kasztelanem wojnickim i podskarbim kor. *Z. Wd.*

Odpowiedź na zagadnienie Nr 293.

Boniecki w t. X. Herbarza (str. 156) wymienia jako protoplastę Kłobskich h. Pomian, Jaranda stolnika kujawskiego w l. 1401—1404, który nabył Kłobię Dymitrową za tysiąc grz. od Berwolda z Kłobi, syna Jana z Końca. [1] W księgach ziem. brzesko-kujawskich występuje Jarand z tytułem stolnika brzeskiego i nazwiskiem Kłobski już w 1399 r.[2] W 1411 r. występuje Swiętochna, wdowa po kasztelanie kruszwickim, z Jarandem chorążym i Janem pasierbami swymi.[3] Wiemy skądinąd, że temu kasztelanowi kruszwickiemu było na imię Jan, gdyż w 1401 r. występuje on z synami Jarandem i Janem z pierwszej żony.[4] Później jeszcze występuje wdowa po Janie kasztelanie kruszwickim z Jarandem chorążym gniewkowskim.[5] Nie był to jednak nasz Jarand z Kłobi. W 1412 r. występuje Jarand, kasztelan kowalski.[6] Jest to Jarand z Kłobi, gdyż dalej pojawia się on jako Jarand z Kłobi, kasztelan kowalski.[7] W 1416 r. widzimy już Jaranda z tytułem kasztelana brzeskiego,[8] a w 1425 r. występują razem Jarand kasztelan brzeski i inny Jarand chorąży włocławski (inowrocławski).[9] W tym samym roku występuje dalej Jarand z Kłobi kasztelan brzeski,[10] który jak widać postąpił na to stanowisko z kasztelana kowalskiego. Na pytanie, skąd pisał się Jan, kasztelan kruszwicki, ojciec Jaranda chorążego gniewkowskiego, czyli inowrocławskiego, znajdujemy odpowiedź dalej, gdyż w 1437 r. występuje Świętosława z Grabi, żona niegdyś kasztelana kruszwickiego, z synami Piotrem i Janem,[11] którzy dzielą się dobrami Grabie i Starograbie w tym samym roku [12] Widzimy więc, że Jarand, który kupił Kłobię, jako stolnik brzeski, (była to Kłobia Mała, czyli Kłóbka) jest identyczny z Jarandem kasztelanem kowalskim, a później brzesko-kujawskim. Od niego wywodzi się rodzina Kłobskich h. Pomian. W 1435 r. już nie żyje, gdyż w tym roku występuje wdowa po nim Barbara.[13] Natomiast Jarand, chorąży inowrocławski, syn Jana z Grabi, kasztelana kruszwickiego, od nabytego Brudzewa w pow. konińskim, zaczął się pisać z Brudzewa. Już Długosz wymienia Jaranda z Brudzewa jako dowódcę chorągwi Wojciecha Jastrzębca, biskupa poznań. pod Grunwaldem.[14] W 1425 r. występuje jako Jarand z Brudzewa, chorąży włocławski.[15] Taksamo pisze się w 1447 r. już jako wojewoda sieradzki,[16] ale w następnym roku pisze się znów z Grabi,[17] taksamo w 1452 r.[18] Brał on żywy udział w życiu publicznem kraju, i dał początek gałęzi Pomianów z Grabi piszącej się z Brudzewa, ale używającej jako nazwiska imienia swego sławnego przodka. Rodzina Jarandów z Brudzewa już wygasła. *C. J.*

---

[1] Gr. Brzes. 1 f. 54 i 55; 2 f. 152; podaję za Bonieckim. [2] Brzes. Kuj. Ziems. No 2 f. 16-v. [3] Ibid. No. 3 f. 30. [4] Ibid. No. 2 f. 40-v.

[5] Ibid. No. 3 f. 60-v [6] Ibid. f. 95-v. [7] Ibid. f. 109-v. [8] Kowals. Ziems. No. 1 f. 30-v. [9] Brzes.-Kuj. Ziems. No. 4 f. 260 i 260-v. [10] Ibid. f. 2. [11] Ibid. No. 5 f. 158. [12] Ibid. f. 159 [13] Kowals. Ziems. No. 1 f. 168. [14] Długosz Dzieje t. IV str. 37. [15] Brzes.-Kuj. Ziems. No. 4 f. 260-v. [16] Przed. Ziems. No. 3 f. 131. [17] Ibid. f. 132-v. [18] Brzes.-Kuj. Ziems. No. 6-a f. 57-v.

Członkowie Polsk. Tow. Heraldycznego.

Przystąpili w charakterze Członków Zwyczajnych z dn. 1.I.1939 r. do Oddz. Warszawskiego wpłacając wpisowe 5 zł. (do Zarządu Głównego P. T. H.):

Bibljoteka Raczyńskich, Plac Wolności 19 — Poznań.
Ciałowicz pułk. Jan, Podchorążych 103 — Warszawa.
Lazarewicz Stanisław — Kruszyna p. Aurelów.
Kępiński Władysław — Moszczanica p. Żywiec.
Raczyński Stefan, Al. Niepodległości 157—Warszawa XII.

Składkę członkowską za rok 1939 zapłacili po 24 zł.:

Archiwum Państwowe Lwów, Archiwum Państwowe Kraków (25 zł. za 38 r.), Bibljoteka Kórnicka, Bibljoteka Raczyńskich, Ciałowicz pułk. Jan, Drzewicki Dr. Stefan, Jełowicki-Bożeniec Stefan (za 40 r.), Kępiński Władysław, Lazarewicz Stanisław, Podczaski Dr. Władysław (12 zł. reszta za 38 r.), Raczyński Stefan, Ratajczak X. Stanisław, Ślaski Jerzy, Sławski Stanisław, Sujkowski mjr. Andrzej, Szadurski Wacław, Theodorowicz Leon (za 38 r.), Tuchołka Wiesław, Zakł. Nauk. pom. hist. U. I. K., Załęski Stanisław.

Upraszam p. p. Członków P. T. H. o łaskawe wpłacanie już składki członkowskiej za rok 1939 w wysokości 24 zł. jednorazowo, na konto P. K. O. 21.621 P. T. H. Oddz. Warsz. i o regulowanie zaległych należności. *Jerzy Odrowąż - Pieniążek*— Skarbnik P. T. H.

KOMUNIKAT.

„Kronika“ Ś. p. Kazimierza Pułaskiego.

W najbliższym czasie rozpocznie się druk **„Kroniki rodów szlacheckich Podola, Wołynia i Ukrainy“** pozostałej w rękopisie po ś. p. Kazimierzu Pułaskim. Kronika, obliczona na 2 tomy, ukazywać się będzie zeszytami objętości 5 arkuszy. w odstępach 2 — 3 miesięcy pod redakcją **Dra Zygmunta Wdowiszewskiego.**

Prenumeratę zgłaszać należy do Wołyńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łucku, ul. Sienkiewicza 31.

OŚWIADCZENIE.

W związku z recenzją p. A. B. pracy Dra W. Dworzaczka p. t „Schlichtingowie w Polsce" zamieszczoną w Nr. 1 „Słowa" wileńskiego z dn. 2.I.1939 r., w której p. A. B. wyraził się, że istnieje „ciche nieporozumienie między uczonymi z Pol. Tow. Heraldycznego, a Dr. Dworzaczkiem"—stwierdzamy, że między Pol. Tow. Heraldycznem a Dr. Włodzimierzem Dworzaczkiem nie było nigdy i niema żadnego „cichego nieporozumienia". *Dr. Włodzimierz Dworzaczek* *Zarząd P. T. H.*

Résumés français des articles.

Liste des preuves de noblesse dans les provinces lithuaniennes 1773 — 1799 par le professeur Henri Łowmiański.

La partie publiée dans le présent fascicule va de „Bartoszewski" à „Ciuński".

Le rôle politique des sieurs de Kurozwęki au XIV-e siècle par **M-lle F. Kronenberg.**

L'auteur commente la nomination de Dobiesław de Kurozwęki, père de l'évêque Zawisza, à la castellanie de Cracovie. A la suite de la mort de la reine Elisabeth, le roi Louis de Hongrie constitua un gouvernement pour la Pologne. Ce gouvernement se composait de conseillers d'Etat: Zawisza évêque de Cracovie, Dobiesław castellan de Cracovie, Sędziwój de Szubin palatin de Kalisz, Jan Radlica chancelier de Pologne et Domarat de Pierzchno staroste général de Grande Pologne. Leur principal devoir était le problème de la „restitution“ des biens de la noblesse de Grande Pologne.

André Czuryło, castellan de Przemyśl— par **Stanislas Brzeziński** docteur ès - lettres.

Le castellan de Przemyśl André Czuryło (XVI-me s.), de provenance ruthéno-polonaise, est le représentant typique de cette classe de la noblesse de Petite Pologne, dont la vie se passait entre les armes et les fonctions publiques. Il est d'abord guerrier et ensuite il occupe des postes assez élevés dans l'administration civile et militaire du pays; il est commandant du château royale de Cracovie et castellan de Przemyśl. Différents privilèges royaux lui sont attribués par les rois de Pologne Jean Albert, Alexandre et Sigismond I-er Jagellon.

Redaktorowie: **Oskar Halecki i Zygmunt Wdowiszewski**
Członkowie komitetu redakcyjnego: **Stanisław Kętrzyński i Józef ks. Puzyna**
Wydawca: Oddz. Warsz. Pol. Tow. Herald. w osobie S. Kętrzyńskiego. Przedruk dozwolony za podaniem źródła i nazwiska autora wzgl. wydawcy.

Druk M. Garasińskiego w Warszawie, Bracka 20, tel. 518-78.